

Inspektionsrapport
från Skolverket
2005:13

Utbildningsinspektion av den fristående grundskolan Montessori Bjerred i Lomma

Beslut
Skolrapport

Skolverket

Styrelsen för Montessoriskolan Bjerred
Box 55
237 22 Bjerred

2005-03-04
1(2)
Dnr 54-2004:1583

Genomförd utbildningsinspektion av den fristående grundskolan Montessori Bjerred i Lomma kommun

Bakgrund

Skolverket har genomfört inspektion vid den fristående grundskolan Montessori Bjerred i Lomma kommun. Inspektionen aviserades i brev den 19 maj 2004 och besök gjordes i verksamheten den 28 och 29 oktober 2004. Av bilagd rapport framgår hur inspektionen genomförts samt de bedömningar som gjorts av dem som svarat för utredningen. Utbildningsinspektionen fokuserar på sju områden vilka granskas ur olika aspekter. Den syftar således inte till att skapa en heltäckande bild av alla pågående verksamheter vid den aktuella tidpunkten.

Inspektionen skall ytterst klargöra om huvudmannens verksamhet uppfyller kraven för att även fortsättningsvis vara godkänd som fristående grundskola och ha rätt till bidrag från elevernas hemkommuner. I övrigt framförs i rapporten påpekanden och rekommendationer vad gäller kvaliteten i verksamheten. Huvudmannen förväntas i det fortsatta kvalitetsarbetet förbättra kvaliteten inom dessa områden.

Skolverkets bedömning och beslut med anledning av inspektionen

Skolverket bedömer att verksamheten i Montessoriskolan Bjerred övergripande är av mycket god kvalitet. Skolan ger goda kunskaper och bidrar aktivt till att skapa motiverade elever. Skolan följer elevernas kunskapsutveckling med strukturerade metoder. Arbetet med normer och värden är på ett naturligt sätt involverat i lärandet och vardagen. Skola och hem har mycket god kontakt både på ledningsnivå och på arbetslagsnivå. Den pedagogiska ledningen är väl förtrogen med såväl den dagliga verksamheten som de nationella styrdokumenterna. Lokaler, läromedel och resurser håller en rimlig nivå.

Skolverket bedömer att den fristående grundskolan Montessori Bjerred alltjämt uppfyller kraven för godkännande och har fortsatt rätt till bidrag.

Inspektionen visar dock på vissa områden som behöver utvecklas, förbättringsområden, samt på vissa brister i verksamheten i förhållande till författningarna, kritikområden. Dessa redovisas nedan.

Förbättringsområden

I skolrapporten finns närmare redovisat om vad som behöver förbättras inom respektive område. Skolverket bedömer att följande områden som gäller den granskade verksamheten är i behov av förbättringsinsatser, nämligen:

- elevernas och föräldrarnas kunskaper om de nationella kunskapsmålen bör tydliggöras för att skapa förutsättningar för en högre grad av inflytande. Härigenom får dessa grupper bättre förutsättningar att delta mera aktivt i utvecklingssamtalen och föräldrarna känna sig mera trygga att eleverna får de kunskaper de har rätt att få,
- undervisningen i ämnet hem- och konsumentkunskap så att denna ger kunskaper i förhållande till de nationella målen samt
- informationen om rätten till modersmålsundervisning.

Kritikområden

Det finns också brister i verksamheten i förhållande till författningarna. Bristerna inom nedan angivna områden skall snarast åtgärdas.

- Huvudmannen ger vid intagning förtur till föräldrar som är medlemmar i Montessoriförening och kräver att föräldrar skall erlägga köavgift. I skolans stadgar framgår också att föräldrar skall utföra arbetsinsatser på skolan. Dessa förhållanden strider mot kravet att utbildningen skall vara avgiftsfri och öppen för alla barn (9 kap. 2 och 7 §§ skollagen).

Uppföljning

Senast inom tre månader från beslutsdagen, dvs. den 6 juni 2005 skall Montessoriskolan Bjerred redovisa till Skolverket, enheten i Lund, vilka åtgärder som vidtagits inom kritikområdena.

I övrigt framförs i rapporten påpekanden och rekommendationer vad gäller kvaliteten i verksamheten. Huvudmannen förväntas förbättra kvaliteten inom dessa områden i ett fortsatt kvalitetsarbete. Skolverket avser att följa upp kvalitetsförbättringarna inom cirka två år.

På Skolverkets vägnar

Leif Davidsson
Överdirektör

Per Ingvar de la Motte
Undervisningsråd

I ärendets slutliga handläggning har också deltagit undervisningsrådet Claes-Göran Aggebo och enhetschefen Björn Persson.

Kopia till:

Lomma kommun och övriga enligt fastställd sändlista.

Utbildningsinspektion av den fristående grundskolan Montessori Bjerred

UTBILDNINGINSPEKTIONENS SYFTE

Skolverkets utbildningsinspektion skall bidra till kvalitetsförbättring genom att bedöma hur verksamheterna arbetar i riktning mot de nationella målen för förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, barn- och ungdomsutbildning och vuxenutbildning. En väsentlig del i inspektionen är att granska kvalitetsarbetet och förmågan att utveckla den egna verksamheten.

Inspektionens inriktning

Inspektionsutredningen har inriktats mot sju områden. De är särskilt väsentliga för att säkra att alla barn, elever och vuxenstuderande får den omsorg och utbildning som de har rätt till enligt nationella bestämmelser. De sju områdena, som granskats utifrån flera olika aspekter och frågeställningar, är:

Resultaten:

1. Normer och värden
2. Kunskaper

Verksamheten:

3. Arbetsmiljö och delaktighet
4. Pedagogisk verksamhet och undervisning
5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Förutsättningarna:

6. Tillgång till utbildning och omsorg
7. Resurser

I denna rapport behandlas i första hand förhållanden som avviker positivt eller negativt från vad som förväntas i fråga om utbildningskvaliteten enligt de nationella bestämmelserna. Några aspekter behandlas dock i alla aktuella verksamheter, nämligen kvalitetsarbetet, rektorsfunktionen, personalens kompetens, läromedel och utrustning, likvärdiga möjligheter vid funktionsnedsättning, stödinsatser, arbetet med övergripande hälsomål i läroplanerna, bedömning av lärandet och betygssättningen. En helhetsbedömning och motiveringar till bedömningarna görs inom varje granskningsområde.

Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån de nationella författningarna. Inspektörernas sakkunskap och erfarenheter av jämförbara verksamheter är också betydelsefulla. Analyserna av den insamlade informationen syftar till att klargöra om de lokala lösningarna och systemen fungerar väl. Rapporten avslutas med en sammanfattande bedömning som utgör underlag för Skolverkets beslut angående förbättrings- och kritikområden.

system, på rapporter från Skolverkets tillsyn och på andra uppgifter som skolan lämnat till Skolverket eller finns publicerade på Internet etc.

I skolan Montessori Bjerred genomfördes formella intervjuer med rektorn, representanter ur personalgruppen, elever, föräldrar samt ordförande i styrelsen. Inspektörsteamet fick också tillfälle att besöka ett antal lektioner

Uppföljning av Skolverkets tillsyn av utbildningen vid Montessori Bjerred vårterminen 1996, dnr 1996:1575, som konstaterade att Montessori Bjerred uppfyllde villkoren för fortsatt godkännande och rätt till bidrag från elevernas hemkommuner, har ingått som en del i inspektionen.

Bedömning

1. Normer och värden

Enligt skollagen skall utbildningen för barn och ungdom främja deras utveckling till ansvarskännande människor och samhällsmedlemmar. I läroplanerna för det offentliga skolväsendet framhålls att barnen och eleverna skall utveckla förståelse och respekt för alla människors lika värde. Skolan skall sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och lust att lära. Eleverna skall kunna ta ett allt större ansvar för det egna arbetet och för miljön. Fristående skolor skall svara mot de allmänna mål och den värdegrund som gäller för det offentliga skolväsendet.

Inom detta granskningsområde behandlas resultaten av arbetet för att främja vårt samhälles demokratiska värderingar och för att utveckla normer och värden i överensstämmelse med dessa.

I skolan Montessori Bjerred visar eleverna i intervjuer och vid observationer i klassrummen att de är väl medvetna om hur man skall bete sig mot varandra och känner väl till skolans regler.

Inspektörerna uppfattar stor gemenskap mellan yngre och äldre barn såväl i leken som i skolarbetet. Barnen tar hand om varandra, hjälper varandra och anser det viktigt att ingen lämnas utanför. Skolans litenhet medför att eleverna inte är anonyma och att alla blir sedda. Detta har skapat en trygghet hos eleverna och medför att konflikter och mobbning är sällsynta företeelser. Arbetsmiljön är god och elever med olika typer av skolproblematik tas väl om hand och trivs mycket bra på skolan.

Inspektörerna bedömer att eleverna har tränats att ta ansvar för sina studier genom de kortsiktiga planeringar och utvärderingar av arbetet som de gör tillsammans med sina lärare. Eleverna uppvisar stor arbetsmoral, är disciplinerade och tar ansvar för att klara av sina arbetsuppgifter.

Intervjuade föräldrar är mycket nöjda med skolans resultat avseende att ge eleverna en god värdegrund och ett gott förhållningssätt till sin omgivning och sina medmänniskor. Man menar vidare att deras barn genom skolans arbete fått ett gott självförtroende och visar god lust att lära.

Sammanfattningsvis gör inspektörerna bedömningen att Montessori Bjerred erbjuder sina elever en mycket trygg och positiv miljö. Eleverna har kunskaper om värden och förhållningssätt i linje med vad som gäller för utbildning inom

det offentliga skolväsendet. Eleverna har möjlighet att i takt med stigande ålder vara med och ta ansvar för sitt skolarbete.

2. Kunskaper

Utbildningen skall ge kunskaper i vid mening, såväl fakta och förståelse som färdigheter och förmåga att exempelvis utvärdera sitt eget lärande och att arbeta självständigt. Målen för lärandet anges, för det offentliga skolväsendet, i de nationella läroplanerna och i kursplanerna.

Utbildningen i fristående skolor skall ge kunskaper och färdigheter som till art och nivå väsentligen svarar mot de kunskaper och färdigheter som skolor i det offentliga skolväsendet skall förmedla.

Inom detta område granskas resultaten av det pedagogiska arbetet.

Vid planeringen av arbetet i Montessoriskolan Bjerred använder lärarna sig av noggrant strukturerade ämnesplaner. Dessa fungerar också som ett verktyg för bedömning av elevernas kunskapsutveckling genom avprickning av vad barnet har gjort. Utvecklingen tydliggörs för eleverna genom att dessa får färglägga eller på annat sätt pricka av utförda moment i respektive ämnesplan. Genom det här arbetssättet känner eleverna till de lokala kunskapsmålen och har utifrån dessa god insikt i sitt eget lärande. Inspektörerna vill dock uppmärksamma skolan på att elever och föräldrars kunskaper om de nationella målen kan förbättras. Härigenom kan förståelsen ökas för arbetet med de lokala bearbetningarna av kursplanerna samt skapa förutsättningar för en högre grad av inflytande från dessa grupper på skolans innehåll och arbetssätt. Inspektörerna uppfattade en oro bland en del föräldrar för barnens måluppnående. En tydligare information om kunskapsmålen kan även bidra till att skingra denna oro.

Vid de nationella ämnesproven 2004 i årskurs 5 och 9 uppnådde eleverna goda resultat. Inspektörerna bedömer att elevernas kunskaper i huvudsak är i nivå med de kunskaper eleverna har i det offentliga skolväsendet. Undervisningen i hem- och konsumentkunskap saknade dock en tydlig struktur. Inspektörerna bedömer att skolans organisation av undervisningen i detta ämne medfört att eleverna inte fått undervisning i enlighet med skolans timplan. Inspektörerna befarar därför att elevernas kunskaper i detta ämne inte till fullo motsvarar de krav som framställs i de nationella styrdokumentet exempelvis i den del av ämnet som avser konsumentkunskap.

Inspektörerna såg exempel på att eleverna hade förmåga att arbeta självständigt och i mindre grupper. Genom arbetssättet med den kortsiktiga planeringen utvecklas barnens förmåga att utvärdera sitt eget lärande.

Eleverna söker sina gymnasieplatser med hjälp av skriftliga omdömen. Eleverna tar ett stort ansvar att få kunskap om gymnasieprogrammen inför gymnasievalet och känner väl till vad som krävs inför ett visst program. Vid återkoppling från gymnasieskolorna har det visat sig att eleverna "hittat rätt program" och de skriftliga omdömena fungerat utmärkt för att beskriva elevernas kunskaper.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att elevernas kunskaper är goda och att utbildningen även i övrigt ger kunskaper och färdigheter som till art och nivå svarar mot de kunskaper och färdigheter som grundskolan skall förmedla. Inspektörerna befarar dock att eleverna på Montessoriskolan Bjerred har bris-

tande kunskaper i ämnet hem- och konsumentkunskap. Vidare bedömer inspektörerna att skolan bör utveckla rutiner för att förbättra informationen till elever och föräldrar om skolans mål.

3. Arbetsmiljö och delaktighet

Enligt skollagen skall verksamheten i skolan vara utformad i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar. Var och en som verkar där skall främja aktning för varje människas egenvärde, respekt för vår gemensamma miljö samt jämställdhet mellan könen. Särskilt skall den som verkar inom skolan aktivt motverka alla former av kränkande behandling. All personal skall samverka med elever och föräldrar i arbetet med att forma en god miljö för utveckling och lärande.

Fristående skolor skall svara mot de allmänna mål och den värdegrund som gäller för utbildning inom det offentliga skolväsendet.

Granskningen gäller hur man i verksamheten arbetar för en god miljö, för att förebygga kränkningar och för att ge möjlighet till delaktighet och samverkan.

Vid Montessori Bjerred arbetar man intensivt med värdegrundsfrågor och förebyggande arbete mot kränkande behandling. Detta arbete är i stor utsträckning integrerat i det ordinarie skolarbetet. Skolans personal har en hög medvetenhet om vikten av att visa hur man uppträder mot varandra. Personalen rör sig lugnt, talar tyst och tar god tid på sig att i olika arbetssituationer bearbeta värdegrundsfrågor. I Montessoripedagogiken ingår som en naturlig del ”grace och artighetsövningar”, som tränar eleverna hur man exempelvis visar respekt för andras arbetsro, hur man uppför sig som publik, hur man tar emot en gäst, hur man avbryter på ett trevligt sätt och hur man handhar skolans material. Inspektörerna upplever att personalen är samkörd och konsekvent i sina handlingar exempelvis när tillrättavisningar av elever är nödvändiga och genom sitt sätt att visa att man inte accepterar ett beteende, exempelvis kränkningar. Enligt elever och föräldrar har det förekommit att elever blivit kränkta men att skolan vid dessa tillfällen arbetat snabbt och resolut. Inspektörerna anser att det dagliga arbetet i klassrummet med värdegrundsfrågor i kombination med närheten mellan elever och personal har medfört att ett gott arbetsklimat utvecklats.

Skolan har en handlingsplan mot mobbning. I denna plan läggs tonvikt vid det förebyggande arbetet. Exempel på specifika förebyggande insatser är fadderverksamhet mellan yngre och äldre elever, samarbetsövningar i idrottsundervisningen och att det alltid skall finnas vuxna ute på raster. Ett återkommande inslag är att bearbeta värderingar i ämnet ”Livsviktigt”. Skolan använder sig av den så kallade Farstamodellen för att bearbeta mobbning. Dock kontaktas föräldrar tidigt i åtgärderna och inspektörerna bedömer att handlingsplanen utgör ett fungerande redskap vid mobbning. Planen mot kränkande behandling omfattar inte alla typer av kränkningar exempelvis mellan vuxen - elev och elev - vuxen.

Montessoripedagogiken bygger på att eleverna tränas efter mognad och förmåga att delta i planeringen av sitt lärande och använda utvärderingen som ett stöd i den fortsatta planeringen. Eleverna kan påverka fördelningen av arbetet under veckan. För att göra eleverna medvetna om sin kunskapsutveckling använder skolan kursplaner och individuella utvecklingsplaner, som skall lära eleverna att sätta personliga mål, ha inflytande över dessa samt att ta ansvar för sitt arbete.

Rektor anser att elevernas möjlighet till inflytande skall vara en ständig process i det dagliga arbetet. Skolan har därför inte lagt så mycket kraft vid att utveckla skolans formella organ för elevinflytande. I klasserna förekommer dock klassråd och på skolan finns två skolråd, ett för yngre och ett för äldre elever. De yngre eleverna lämnar in frågor till skolrådet för de äldre eleverna. Klassrådets tid upptas i stor utsträckning av hur man skall vara mot varandra och vad som kan göras på annat sätt för att saker skall fungera bättre. Enligt eleverna handlar klassråden mest om regler och rutiner på skolan. I skolans elevutvärdering anger de flesta av eleverna att de tycker att klassråden fungerar bra. Eleverna är även delaktiga i planeringen av sina individuella arbetsuppgifter och har stor frihet och stort ansvar för sina val av arbetsuppgifter, arbetssätt, redovisningsmetoder mm. Även om skolan visar en öppenhet för elevmedverkan anser dock inspektörerna att det finns förutsättningar att ytterligare öka elevernas möjlighet att medverka i urval av innehåll och arbetsmetoder.

Skolan tillhandahåller kostnadsfri skolhälsovård. Skolsköterska kommer till skolan och har mottagning 5-6 timmar per vecka. Skolsköterskan har förutom ordinarie hälsoundersökningar uppgift att delta i hälsoundervisning och temadagar med hälsoinslag. Hon deltar även i skolans elevvårdskonferenser och är skolans kontaktperson med Resursenheten i Lomma kommun.

Sammanfattningsvis finner inspektörerna att utbildningen i denna del svarar mot de allmänna mål och den värdegrund som gäller för utbildningen i det offentliga skolväsendet.

4. Pedagogisk verksamhet och undervisning

Arbetet med lärandet är skolans huvudprocess för att utveckla kunskaper och färdigheter. Verksamheten skall utformas i överensstämmelse med demokratiska värderingar. Arbetet för att nå målen skall utformas av eleverna och personalen i samverkan. Samverkan skall också ske med hemmen. Allsidighet och saklighet är väsentliga vid utformningen av undervisningen. Skollagen slår också fast att hänsyn skall tas till elever i behov av särskilt stöd.

Utbildningen i fristående skolor skall ge kunskaper och färdigheter som till art och nivå väsentligen svarar mot de kunskaper och färdigheter som skolor i det offentliga skolväsendet skall förmedla.

Granskningen inriktas mot hur man arbetar för att nå målen och hur man anpassar arbetet till de lärandes olika behov. Innehåll och organisering av studierna liksom arbetsformerna och kontakterna med hem, samhälle och arbetsliv är andra områden som uppmärksammas.

Undervisningen i Montessori Bjerred följer läroplanen för det obligatoriska skolväsendet. Timplanen för det obligatoriska skolväsendet ligger med några mindre avvikelser till grund för fördelningen av tid. Undervisningen är organiserad i tre åldersblandade grupper, årskurs F-2, 3-5 och 6-9.

Eleverna väljer arbetsuppgifter inom de ramar som utarbetats på skolan. Lärare och elev planerar veckornas arbete tillsammans med utgångspunkt från de lokalt upprättade kursplanerna. Dessa är uppbyggda som kunskapscirklar. För de samhälls- och naturorienterande ämnena finns tre cirklar som i huvudsak är riktade mot ämnena geografi, biologi, historia och religion. Inspektörerna kon-

staterar att de naturvetenskapliga ämnena fysik och kemi förekommer i mycket begränsad omfattning i årskurserna 1-5.

Montessoripedagogiken bygger på individualiserad undervisning. Arbete i egen takt, efter egen förmåga, eget val och eget ansvar har stort utrymme. Pedagogerna undervisar eleverna i grupp eller enskilt. Nytt kunskapsstoff och nya kunskapsområden introduceras i stor utsträckning enligt förutbestämd planering. Läraren gör en så kallad kortsiktig planering med eleverna med arbetsuppgifter för kommande 1-6 veckor. Eleverna väljer och planerar sitt arbete utifrån denna planering och den handledning som pedagogen givit. I planeringen ingår både ”att göra klart” och ”att kunna”. Förproducerade och Montessoriinspirerade pedagogiska hjälpmedel används i stor utsträckning upp till och med årskurs 6. För de äldsta barnen används i högre utsträckning läromedel som används i offentlig grundskola. Pedagogerna ser det som angeläget att träna barnens samarbetsförmåga och har därför anpassat arbetssättet genom att öka antalet samarbetsövningar och gemensamma genomgångar. Inspektörerna vill härvidlag påpeka att det är angeläget att skolan tränar elevernas kommunikativa förmågor, kritiskt tänkande och problemlösning, inte minst inom ämnena matematik och språk.

Ämnen med praktisk eller estetisk inriktning bedrivs i huvudsak under eftermiddagarna. Bild fungerar som ett komplement i undervisningen och läggs in i olika teman. I de äldre årskurserna har bildämnet inte fast tid utan eleverna kan välja när de skall göra sina bilduppgifter. Eleverna uttrycker att det vore bättre med fasta lektionstider. I intervjuer uttrycker föräldrar att skolan borde avsätta mera tid till idrott och daglig fysisk aktivitet. Skolledningen menar att det förutom den ordinarie idrottsundervisningen förekommer daglig fysisk aktivitet även om denna är oplanerad. Hem och konsumentkunskap har eleverna i huvudsak under årskurs 8, då eleverna får medverka att göra lunch. Även i tidigare årskurser är denna undervisning begränsad (se även avsnitt 2).

I arbetsgången ingår att barnet tränas att utvärdera sitt arbete genom att elever och pedagoger noggrant dokumenterar elevernas kunskapsutveckling. Varje fredag utvärderas elevernas arbete och bestäms hur arbetet skall gå vidare. Vid utvecklingssamtalen, som förekommer minst en gång per termin, diskuteras elevernas kunskaper, lärande och sociala utveckling. Framåtsyftande mål upprättas tillsammans med eleverna.

Skolan strävar efter att möta individens behov och utgå från individuella lärstilar. Förutom den dagliga uppföljningen av elevernas kunskaper förekommer mera systematisk kunskapsuppföljning i form av diagnoser, skriftliga redovisningar, nationella prov och kontinuerliga observationer. Den starkt individualiserade undervisningen medför att elever i behov av stöd i stor utsträckning kan erhålla detta inom klassens ram. Skolan har även specialpedagogisk kompetens för elever i behov av extra stöd. Åtgärdsprogram upprättas då det befaras att elever inte når målen för undervisningen. Programmen upprättas tillsammans med elev och vårdnadshavare, oftast i samband med utvecklingssamtalen. Inspektörerna bedömer att skolans sätt att stödja elevers utveckling och identifiera barn i behov av stöd håller mycket god kvalitet. Vidare konstaterar inspektörsteamet att den lugna arbetsmiljön tillsammans med den individualiserade arbetssättet är till gagn för elever i behov av stöd.

Skolan utdelar inte betyg. Istället ges eleverna omdömen. Eleverna söker in på gymnasiet på fri kvot. Vid ansökan till gymnasiet kompletteras omdömena med en redovisning av elevernas resultat på de nationella ämnesproven. Inspektörsteamet vill uppmana skolan att vara observant på att det är kunskapsmålen som skall ligga till grund vid omdömena om eleverna.

I samtalet med föräldrarna beskriver föräldrarna att de mycket medvetet valt Montessori Bjerred efter att ha besökt många olika skolor. De upplever att lärarna utgår från den enskilde elevens nivå, har ett flexibelt arbetssätt och ser individen. Man har valt en skola som arbetar utifrån helhet och sammanhang och som har en lärmiljö som ger lugn och ro.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att verksamheten har goda förutsättningar för att ge en utbildning som ger kunskaper och färdigheter som till art och nivå svarar mot de kunskaper och färdigheter som grundskolan skall förmedla. Inspektörerna bedömer vidare att skolans sätt att stödja elevers utveckling och identifiera barn i behov av stöd håller mycket god kvalitet. Inspektörerna bedömer dock att skolan bör se över sitt arbete med ämnet hem- och konsumentkunskap.

5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Kommunerna har ett övergripande ansvar för förskoleverksamheten, skolbarnsomsorgen och skolan på lokal nivå. Kommunerna är också huvudmän för de flesta verksamheterna. Läroplanerna lägger tydliga ansvarsområden på rektor och personal för skolans inre organisation och arbete. Sammantaget har dessa skyldighet att se till att rätten till utbildning och till att nå målen för denna tillgodoses. Fristående huvudmän har motsvarande ansvar även om de inte alltid omfattas av riktlinjerna för det offentliga skolväsendet.

Frågor som behandlas vid inspektionen är exempelvis om den fristående skolan har en fungerande ledning och styrning av verksamheten och om det finns system för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen och för att värna enskilda elevers rätts-säkerhet.

Huvudman för Montessoriskolan i Bjerred är Montessori-Bjerred Ekonomisk förening med organisationsnummer 769602-6983. Medlemmar i föreningen är föräldrar / vårdnadshavare vars barn intagits i föreningens förskola eller skola.

Föreningen har ett hyresavtal med kommunen för hyra av förskolans och skolans lokaler. En del av lokalerna inom skolområdet ägs av föreningen. Skolans årsredovisning för verksamhetsåret 2002/2003 visar på ett mindre överskott. Inspektörerna bedömer att bolagets ekonomiska situation är stabil.

Skolans rektor har en grundutbildning som förskollärare. Hon har dessutom internationell Montessorilärarutbildning och har genomgått den statliga rektorsutbildningen. Hon har arbetat på skolan sedan starten 1993. Det finns också en biträdande rektor som är utbildad mellanstadie lärare med internationell Montessoribildning och som för närvarande går den statliga rektorsutbildningen. Biträdande rektorn har ett speciellt ledningsansvar för årskurserna 7-9. Arbetsorganisationen är tydlig avseende ansvarsfördelningen mellan styrelse och tjänstemän.

Rektorn är mycket engagerad och leder skolans pedagogiska utvecklingsarbete i huvudsak genom att driva utvecklingen av lokala planer, planering av kompetensutvecklingen och introducerandet av nya arbetssätt och metoder. Hon uppger att hon i detta arbete inspireras av att följa aktuell pedagogisk forskning. Rektorn vill att skolan skall ha en öppenhet mot omvärlden och vara beredd att ständigt ompröva arbetssätt och metoder. Rektorn har regelbundet möten med all personal då övergripande pedagogiska frågor bearbetas. Praktiska frågor överlämnas till arbetslagen, som också har ansvar för arbetslagets ekonomi. Personalgrupper har ansvar för olika utvecklingsinsatser på skolan. Inspektörsteamet konstaterar att rektorn på ett tillfredsställande sätt har tillsett att skolan har en fungerande arbetsplan med handlingsplaner och lokala bearbetningar av kursplaner och bedömer att personalens kunskapssyn speglar den som uttrycks i läroplanen för det offentliga skolväsendet.

Att utveckla metoder för att följa barnen i ett långsiktigt perspektiv och att utveckla metoderna att följa barnens kunskapsutveckling var vid inspektionen prioriterade områden i skolans utvecklingsarbete.

På skolan bedrivs ett strukturerat kvalitetsarbete med mål som utvärderas på lednings, verksamhets- och individnivå. Enkäter till föräldrar, elever och personal används för att bedöma skolans resultat avseende exempelvis värdegrundsarbetet, elevers delaktighet, skolans kunskapsuppföljning och skolans arbetsmetoder. Skolan följer också kontinuerligt upp hur tidigare elever klarar sig i gymnasieskolan. Rektorn presenterade vid inspektionen skolans upprättade kvalitetsredovisning. Denna är upprättad i enlighet med förordningen och är på god väg att bli ett kvalitetsverktyg för skolan.

I samverkan med föräldrarna läggs stor vikt vid att de skall förstå skolans pedagogiska intentioner. Föräldramötena används ofta för att diskutera aktuella frågeställningar exempelvis ”vad innebär dokusåpor för våra barn?”. Elever som gått vidare till gymnasieskolan utnyttjas för att informera föräldrar och elever inför gymnasievalet. Informationsblad, månadsmail och elevernas hemböcker är andra exempel på hur skolan håller regelbunden kontakt med föräldrarna.

Inspektörerna bedömer att rektorn är mycket väl förtrogen med det dagliga arbetet och en tydlig pedagogisk ledare. Både elever, föräldrar och personal är mycket nöjda med skolans ledning.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att ledningen på skolan fungerar mycket väl och att den visar ansvar för att tillgodose elevernas rätt till utveckling och utbildning.

6. Tillgång till utbildning och omsorg

Lika tillgång till utbildning, oberoende av kön, geografisk hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden, är en grundprincip för skolväsendet. En fristående skola skall vara öppen för alla barn och ungdomar som har rätt till utbildning i motsvarande skolform i det offentliga skolväsendet.

Granskningen gäller om det finns tillgång till utbildning i den omfattning och med den valfrihet som förutsätts i skollagens bestämmelser. Även principerna för intagning och informationen om möjligheter till utbildning behandlas.

Intagning till skolan Montessori Bjerred sker med förtur för barn från egen eller annan Montessoriförskola, barn med syskon på skolan och efter anmälningdatum. För närvarande finns ingen kö till skolan men väl till förskolan. Montessori Bjerred är enligt skolans informationsblad öppen för alla. Av detta informationsblad och föreningens stadgar framgår emellertid att familjer med medlemskap i Montessoriförening har företräde, att köavgift skall erläggas då man önskar inträde till skolan samt att föräldrar måste medverka i arbetsgrupper på skolan. Inspektörerna bedömer att dessa förhållanden begränsar skolans öppenhet och är inte förenliga med skollagen.

Skolan följer grundskolans timplan och erbjuder den garanterade undervisningstiden.

Inom ramen för Montessoripedagogiken finns möjlighet för eleven att göra egna val och att påverka sin studiesituation. Eleverna erbjuds språkval i tyska, franska och spanska. På skolan bedrivs modersmålsundervisning för elever med modersmålen spanska, engelska och tyska. Genom personliga samtal undersöker skolan om eleverna är berättigade till denna undervisning. I intervjuer med elever och föräldrar framkommer att elever och föräldrar känner sig välinformerade om skolans valmöjligheter. Detta gäller dock inte modersmålsundervisningen om vilken skolan bör tydliggöra informationen.

Undervisningen på Montessori Bjerred är i huvudsak avgiftsfri. Det händer att skolan tar ut obetydliga summor av eleverna inför exempelvis exkursioner.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörsteamet att skolans verksamhet avseende tillgång till utbildning och omsorg rymmer inom skolans tillstånd att bedriva undervisning. Inspektörerna vill betona att skolan, för att bedömas som öppen för alla, skall informera föräldrarna om frivilligheten att ta ansvar för att delta i olika arbetsgrupper. Vidare är det i detta sammanhang inte förenligt med författningarna att ta ut köavgift eller ge förtur vid medlemskap i Montessoriförening. Dessutom vill inspektörsteamet påpeka att informationen om modersmålsundervisningen bör förtydligas.

7. Resurser

Huvudmannen och skolans ledning beslutar hur och med vilka resurser utbildningen skall genomföras för att de lärande skall nå målen för utbildningen. I skollagen finns dock bestämmelser om några viktiga förutsättningar för att säkra kvaliteten i utbildningen. Dessa avser främst krav på personalens kompetens, tillgång till ändamålsenliga lokaler, läromedel och annan utrustning som behövs för en tidsenlig utbildning. Utbildningen skall vara avgiftsfri.

Vid inspektionen granskas dessa och andra förutsättningar för att bedriva en utbildning av god kvalitet. Även skolans ekonomiska stabilitet och de långsiktiga förutsättningarna för verksamheten behandlas.

Antalet årsarbetare i föreningens verksamheter är ca 45 personer varav nära 30 arbetar i årskurserna F-9. Lärarna på skolan har lärarbehörighet för den undervisning de skall bedriva bortsett från ämnet träslöjd, som en fritidspedagog ansvarar för. Denne har av rektor bedömts ha erforderliga kunskaper för denna undervisning. Behörigheten hos pedagogerna är ofta kombinerad med någon form av Montessoriutbildning. Skolan har speciellt avdelad personal med peda-

gogisk utbildning för elever i behov av särskilt stöd. Vid alla anställningar följer skolan lagen om registerkontroll.

Tillgången och kvaliteten på läromedel är mycket god och i hög grad anpassad efter skolans arbetssätt. Litteratur och undervisningsmateriel är i huvudsak placerat i klassrummen. Ett mindre bokrum tjänstgör som skolbibliotek. Ett antal datorer finns där eleverna via Internet kan hämta information. Dessutom använder skolan bibliotek och andra kommunala inrättningar för att säkerställa en god kvalitet på läromedel.

Skolan hyr de äldre lokalerna av Lomma kommun medan paviljongerna tillhör Montessoriföreningen. Lokaler för slöjd och idrott hyrs i närområdet. Lokalerna är välvårdade och skolan erbjuder en trivsamt miljö. Möjligheten att ge utrymme för gruppdeltagande finns. I en del av en större undervisningslokal finns möjligheter för pedagoger och elever att utföra laborativa moment inom den naturorienterande undervisningen. Då skolans huvudsakliga verksamhet förekommer på ett plan finns det möjlighet att ta emot rörelsehindrade elever och elever med andra funktionsbegränsningar.

En fortbildningsplan har utarbetats för perioden 2004-2005. Denna styrs huvudsakligen av verksamhetens behov. Utbildningsinsatserna riktas mot skapandet av en gemensam plattform vad gäller Montessoripedagogikens värdegrund. Kunskap, lärande och måloppfyllelse samt revidering av skolans arbets- och kursplaner har en framskjuten plats i planen. Det framgår också att varje anställd har en summa fortbildningspengar att själv förfoga över. Enligt personalen är skolledningen mycket tillmötesgående när man önskar individuella fortbildningar.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att skolans materiella och personella resurser är goda och att huvudmannen följer författningarnas krav avseende resurser.

Sammanfattande bedömning

Inspektörerna bedömer att verksamheten i Montessoriskolan Bjerred övergripande är av mycket god kvalitet. Skolan ger goda kunskaper och bidrar aktivt till att skapa motiverade elever. Skolan följer elevernas kunskapsutveckling med strukturerade metoder. Arbetet med normer och värden är på ett naturligt sätt involverat i lärandet och vardagen. Skola och hem har mycket god kontakt både på ledningsnivå och på arbetslagsnivå. Den pedagogiska ledningen är väl förtrogen med såväl den dagliga verksamheten som de nationella styrdokumenterna. Lokaler, läromedel och resurser håller en rimlig nivå.

Det finns dock behov av förbättringsinsatser inom följande områden:

- elevernas och föräldrarnas kunskaper om de nationella kunskapsmålen bör tydliggöras för att skapa förutsättningar för en högre grad av inflytande. Härigenom får dessa grupper bättre förutsättningar att delta mera aktivt i utvecklingssamtalen och föräldrarna känna sig mera trygga att eleverna får de kunskaper de har rätt att få,
- undervisningen i ämnet hem- och konsumentkunskap så att denna ger kunskaper i förhållande till de nationella målen samt

Beskrivning av skolan/rektorsområdet

Montessori Bjerred	Antal barn/elever
Förskoleverksamhet	46
Skolbarnsomsorg	60
Förskoleklass	15
Grundskola	171

Skolan är belägen i Borgeby, ett mindre samhälle utanför Bjerred i Lomma kommun. Av skolans lokaler är den äldsta från 1889. Dessutom finns ett antal paviljonger ämnade för undervisning.

Utbildningen vid skolan omfattar förskoleklass och grundskola årskurs 1-9 i överensstämmelse med tillståndet för verksamheten. I skolans lokaler bedrivs också skolbarnsomsorg. I anslutning till skolan finns förskola för barn i åldrarna 1-5 år. Denna verksamhet har bedrivits i föreningens regi sedan 1973. Skolverksamheten startade höstterminen 1993. År 2000 utökades verksamheten till att omfatta även årskurserna 7-9. Skolverkets inspektion omfattar grundskolan och förskoleklassen.

Montessori Bjerred har kö till sin förskola och rekryterar en stor del av sina elever genom denna. Många av eleverna kommer från Lomma kommun. Från kranskommuner rekryterar skolan ca 38 procent av eleverna. Hälften av eleverna i årskurs 6-9 kommer från kranskommunerna.

Genomförandet av inspektionen i den fristående skolan Montessori Bjerred

Skolverket sände den 19 maj 2004 skriftlig information till skolans huvudman om att verksamheten skulle inspekteras och om inspektionens syfte och genomförande. Inspektörsteamet med ansvar för inspektionen i den fristående skolan Montessori Bjerred har bestått av undervisningsråden Per Ingvar de la Motte och Ebba Svartz. Besök i skolan påbörjades den 28 oktober och avslutades den 29 oktober 2004.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna. Skolverket följer därefter upp eventuella krav på åtgärder som riktas till huvudmannen och vilka effekter i övrigt som utbildningsinspektionen leder till. Tidpunkter för uppföljningen framgår av Skolverkets beslut.

Underlag

Rapportens underlag består av dels dokument från huvudmannen och från skolan Montessori Bjerred och dels den information som samlats in vid observationer, intervjuer och samtal under besöket. Rapporten grundar sig också på annan information om skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljnings-

- informationen om rätten till modersmålsundervisning,

Det finns också sådana brister i verksamheten att författningarnas krav inte uppfylls. Bristerna inom nedan angivna områden skall snarast åtgärdas.

- Huvudmannen ger vid intagning förtur till föräldrar som är medlemmar i Montessoriförening och kräver att föräldrar skall erlägga köavgift. I skolans stadgar framgår också att föräldrar skall utföra arbetsinsatser på skolan. Dessa förhållanden strider mot kravet att utbildningen skall vara avgiftsfri och öppen för alla barn (9 kap. 2 och 7 §§ skollagen).

Datum	Ort
2005-03-04	Lund

Per Ingvar de la Motte
Ebba Svartz